

OBRANNÝ PRŮMYSL

Evropský obranný průmysl měl v roce 2014 obrat 97,3 miliardy EUR, zaměstnává přímo 500 000 osob a nepřímo vytváří 1,2 milionu pracovních míst, a je tak největším průmyslovým odvětvím. Tvoří jej hospodářské a technologické složky, které významně ovlivňují konkurenceschopnost evropského průmyslu. Rozvoji obranného průmyslu napomáhá Evropská obranná agentura založená v roce 2004. Odvětví nyní čelí některým výzvám, jako je např. fragmentace trhu a pokles výdajů souvisejících s obranou.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Činnost EU v této oblasti musí vycházet z článku 352 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), který se týká případů, u nichž Smlouvy EU jednoznačně nestanovují, jakou činnost je nutno provést za účelem splnění jednoho z cílů Unie. Článek 173 SFEU je právním základem pro průmyslovou politiku EU. Přechodu k uplatňování pravidel vnitřního trhu na trh s obranným vybavením nicméně brání čl. 346 odst. 1 SFEU, v němž se uvádí, že „každý členský stát může učinit opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi.“

CÍLE

Obranný průmysl je pro EU důležitý kvůli svým technickým a ekonomickým aspektům. Konkurenceschopnost evropského obranného průmyslu je zásadní pro důvěryhodnost vznikající společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP). Je důležité, aby členské státy EU spolupracovaly a skoncovaly tak s politikou a praktikami, kvůli nimž evropské obranné společnosti nemohou efektivněji pracovat společně.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

Obranný průmysl EU je důležitý pro evropské hospodářství jako celek. Od obranného průmyslu se – podobně jako u jakékoli jiné průmyslové činnosti – očekává, že bude stále účinnější, a tedy ekonomicky výhodný pro zákazníky, a že bude současně chránit zájmy svých zúčastněných stran.

A. Souvislosti

1. Politika výzkumu a vývoje

Financování výzkumu v EU se soustředí především na nevojenské úkoly. Některé technologické oblasti, jimiž se zabývá, např. materiály nebo informační a komunikační

technologie, mohou přispět ke zlepšení technologické základny v oblasti obrany a ke konkurenceschopnosti tohoto odvětví. Potřeby obranného průmyslu by se proto měly pokud možno odrážet v provádění politiky EU v oblasti výzkumu. Evropská rada na svém zasedání v prosinci 2013 vybídla členské státy, aby více investovaly do programů spolupráce při výzkumu, a rovněž vyzvala Komisi, aby společně s Evropskou obrannou agenturou (EDA) vypracovaly návrhy na další stimulaci výzkumu v oblasti dvojího užití.

2. Vývoz

V roce 2008 přijala Rada společný postoj [2008/944/SZBP \(SP\)](#), který stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského vybavení a nahrazuje dřívější politickou dohodu, [Kodex chování EU pro vývoz zbraní](#) (1998). Díky tomuto společnému postoji je EU jedinou regionální organizací, která zavedla právně závazné opatření týkající se vývozu běžných zbraní. Cílem společného postoje je posílit sbližování strategií členských států EU v souvislosti s kontrolou vývozu zbraní, jelikož vývoz zbraní i nadále spadá do pravomoci jednotlivých států. Režim kontroly vývozu platný v EU se řídí nařízením (ES) č. 428/2009, které zavádí společná pravidla EU pro kontrolu, společný seznam zboží dvojího užití a koordinaci a spolupráci na podporu soudržného uplatňování a vymáhání po celé EU.

Dne 30. června 2011 zveřejnila Komise zelenou knihu o systému Evropské unie pro kontrolu vývozu zboží dvojího užití s cílem přezkoumat stávající fungování systému EU pro kontrolu vývozu a zvážit možné oblasti reformy. Tím se umožnilo přijetí sdělení [\(COM\(2014\)0244\)](#), které nastiňuje dlouhodobou vizi pro strategickou kontrolu vývozu v EU a uvádí, jaké jsou konkrétní politické možnosti, jak modernizovat systém kontroly vývozu. V září 2016 přijala Komise návrh na modernizaci stávajícího nařízení (ES) č. 428/2009 a posílení kontroly vývozu zboží dvojího užití.

B. Politika EU v oblasti obranného průmyslu

1. K evropskému trhu s obranným vybavením (EDEM)

V září 2004 předložila Komise zelenou knihu o veřejných zakázkách v oblasti obrany [\(COM\(2004\)0608\)](#) s cílem přispět „k postupnému vytvoření evropského trhu s obranným vybavením“ (EDEM) mezi členskými státy na transparentnějším a otevřenějším základě. Tato zelená kniha je součástí strategie „Směrem k politice Evropské unie v oblasti vybavení pro obranu“, kterou Komise přijala na začátku roku 2003. Jejím cílem bylo dosáhnout účinnějšího využívání zdrojů v oblasti obrany, zvýšit konkurenceschopnost tohoto odvětví v Evropě a rovněž přispět ke zlepšení v oblasti vojenského vybavení v rámci evropské bezpečnostní a obranné politiky.

V roce 2007 souhlasily členské státy EU s posilováním rozvoje „evropské technologické a průmyslové základny obrany“, a to pomocí strategie pro evropskou technologickou a průmyslovou základnu obrany. Udržování a další rozvoj evropské technologické a průmyslové základny obrany je jedním z hlavních cílů politiky EU v oblasti obranného průmyslu. V červenci 2006 byl zahájen mezivládní režim pro podporu hospodářské soutěže na evropském trhu s obranným vybavením. Tento dobrovolný mezivládní režim funguje na základě [kodexu chování při zadávání zakázek v oblasti obrany](#) (listopad 2005) a za pomoci systému hlášení a sledování, což přispívá k transparentnosti

a odpovědnosti ve vztazích mezi členskými státy. Dalším důležitým prvkem je [Kodex osvědčených postupů v dodavatelském řetězci](#) (květen 2005).

Pro integraci vnitrostátních trhů je důležitá standardizace obranného vybavení. V roce 2012 bylo dosaženo pokroku díky spuštění portálu evropského referenčního systému pro normy v oblasti obrany (EDSTAR), který nahradil Evropskou příručku pro zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany. Portál EDSTAR navázal na vytvoření systému informací o evropských normách v oblasti obrany (EDSIS), což je portál pro širší evropskou standardizaci materiálu určeného k obranným účelům, jehož cílem je upozorňovat na normy pro materiál, které budou zavedeny nebo budou zásadním způsobem změněny.

Komise dne 24. července 2013 přijala sdělení, které obsahuje akční plán na zvýšení účinnosti a konkurenceschopnosti evropského obranného průmyslu ([COM\(2013\)542](#)). Iniciativy se týkají těchto oblastí: vnitřní trh, průmyslová politika, výzkum a inovace, schopnosti, vesmír, energetika a mezinárodní obchod. Pokud jde o zadávání zakázek v oblasti obrany, sdělení oznamuje zavedení mechanismu pro sledování trhu.

2. Zadávání zakázek v oblasti obrany a přemísťování produktů určených k obranným účelům uvnitř EU

EU stanovila příslušné zásady ve směrnici 2009/43/ES o přemísťování produktů určených k obranným účelům uvnitř EU a ve směrnici 2009/81/ES o zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany a bezpečnosti, a tím pro tuto oblast zavedla rámec společný pro celou EU.

Směrnice 2009/81/ES zavedla spravedlivá a transparentní pravidla pro zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany, která by měla společně působícím v této oblasti usnadnit přístup na trhy s obranným materiálem ostatních členských států. Přináší možnost využít vyjednávací řízení s předchozím zveřejněním oznámení o zakázce jako standardní postup, umožňuje větší flexibilitu a zavádí zvláštní pravidla pro bezpečnost citlivých informací, ustanovení o bezpečnosti dodávek a zvláštní pravidla pro subdodávky. Členské státy mohou ovšem stanovit výjimku pro zakázky v oblasti obrany a bezpečnosti, je-li to nezbytné pro ochranu jejich základních bezpečnostních zájmů (článek 346 SFEU).

Směrnice 2009/43/ES o transferech produktů pro obranné účely uvnitř EU zjednodušuje a harmonizuje podmínky a postupy pro přemísťování těchto produktů v rámci EU. Vytváří jednotný a transparentní systém tří typů licencí: obecné, souhrnné a individuální. Dalším klíčovým prvkem této směrnice je certifikace společností. Společnosti, které jsou považovány za spolehlivé, získají oprávnění provádět přemísťování na základě obecných licencí. Udělování individuálních licencí by se mělo stát výjimkou a mělo by se omezovat na jednoznačně odůvodněné případy.

3. Evropská obranná agentura

Evropská obranná agentura (EDA) byla založena 12. července 2004. Jejími hlavními úkoly jsou: rozvoj obranných schopností; podpora a upevňování evropské spolupráce ve vyzbrojování; posilování evropské technologické a průmyslové základny obrany (EDTIB) a vytváření evropského trhu s obranným vybavením (EDEM)

konkurenceschopného na mezinárodní úrovni a zvýšení efektivity evropského výzkumu a technologie v oblasti obrany.

4. Evropský program pro výzkum v otázkách bezpečnosti

Navzdory snahám o vytvoření společného rámce evropské obranné politiky evropský výzkum v této oblasti jako celek od roku 2006 výrazně upadá. Několik politických orgánů Unie si tuto neblahou tendenci uvědomuje, a začaly proto jednat. Civilní program EU pro výzkum a inovace, Horizont 2020 (2014–2020), se více otevřel projektům, které se týkají projektů dvojího užití. Mezi výzvy (výzva bezpečné společnosti), jež má řešit, patří posílení výzkumu v zájmu ochrany svobody a bezpečnosti Evropy a jejích občanů. Cílem programu je spojit všechny zúčastněné strany v oblasti bezpečnosti: průmysl, včetně malých a středních podniků, výzkumné organizace a univerzity a rovněž veřejné orgány, nevládní organizace a veřejné i soukromé organizace v oblasti bezpečnosti. Velký význam má aktivní účast koncových uživatelů. Rozpočet přidělený na „bezpečné společnosti“ na období 2014–2020 činí 1 700 milionů EUR a představuje tak 2,2 % prostředků programu Horizont 2020.

S ohledem na rostoucí význam výzkumu v oblasti obrany a na nedávné změny bezpečnostní situace v Evropě představila Komise v listopadu 2016 návrh na zřízení Evropského obranného fondu a další kroky, které mají členské státy podpořit, aby účinněji financovaly společnou obranu, a dále mají zlepšit bezpečnost evropských občanů a podporovat konkurenceschopnou a inovativní průmyslovou základnu ([Evropský obranný akční plán – COM\(2016\)0950](#)). Podle víceletého finančního rámce EU (2021–2027) chce Komise navrhnout specializovaný Evropský program pro výzkum v oblasti obrany, jehož rozpočet bude přibližně 500 milionů EUR ročně.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament přijal různá usnesení, která se zabývala obranným průmyslem. V [usnesení](#) ze dne 10. dubna 2002^[1] vyzval Evropský parlament k vytvoření Evropské zbrojní agentury a ke standardizaci v oblasti obrany. Ve svém [usnesení](#) o zelené knize o zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany^[2] zopakoval svůj názor, jenž uvedl již v usnesení z roku 2002, že silný, účinný a životaschopný evropský zbrojní průmysl a efektivní politika zadávání veřejných zakázek jsou pro rozvoj evropské bezpečnostní a obranné politiky zásadní. Toto usnesení rovněž podpořilo Komisi v jejím úsilí přispět k postupnému vzniku evropského trhu s obranným vybavením (EDEM), který by byl transparentnější a otevřenější všem členským státům. Parlament se rovněž zasadil o to, aby se jeho obavy ohledně takzvaného „obránného balíčku“ (tj. směrnic 2009/43/ES a 2009/81/ES) odrazily v konečných přijatých zněních těchto směrnic (např. posílení transparentnosti či omezení pro využívání kompenzací).

Ve svém [usnesení](#) ze dne 22. listopadu 2010 o provádění společné bezpečnosti a obranné politiky^[3] trval Parlament na tom, aby se posílení evropských schopností projeвило také upevněním výrobní a technologické základny evropského obranného

[1]Úř. věst. C 127 E, 29.5.2003, s. 582.

[2]Úř. věst. C 280 E, 18.11.2006, s. 463.

[3]Úř. věst. C 419, 16.12.2015, s. 124.

průmyslu, a žádal členské státy, aby v plném rozsahu uplatňovaly směrnici 2009/81/ES za účelem větší interoperability vybavení a boje proti roztržitosti trhu.

V [usnesení](#) ze dne 21. listopadu 2013^[4] vyzývá Parlament k posílení spolupráce v oblasti evropského průmyslu a zdůrazňuje, že je třeba podporovat mise společné bezpečnostní a obranné politiky prostřednictvím evropského výzkumu a vývoje a využívat při tom výzkumný program Horizont 2020. Kromě toho vybízí členské státy ke zvýšení transparentnosti a otevřenosti jejich trhů s obranným materiálem a zároveň zdůrazňuje specifickou povahu zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany.

Ve dvou usneseních přijatých [v květnu 2015](#)^[5] a [v dubnu 2016](#)^[6] Parlament vyzval k účinné a ambiciózní evropské zahraniční a bezpečnostní politice, založené na sdílené vizi klíčových evropských zájmů. Naléhavě vyzýval členské státy, aby určily politické cíle, které se budou zakládat na společných zájmech, a zastával stanovisko, že by na základě globální strategie měla být přijata bílá kniha o obraně EU. Parlament podpořil rozvoj silné SBOP a spolupráce mezi členskými státy v oblasti obrany.

V listopadu 2016 přijal Parlament [usnesení](#) o Evropské obranné unii^[7] a navrhuje, aby byla tato unie vytvořena co nejdříve.

[Frédéric Gouardères](#)
05/2019

[4]Úř. věst. C 436, 24.11.2016, s. 26.

[5]Úř. věst. C 353, 27.9.2016, s. 74.

[6]Přijaté texty, [P8_TA\(2016\)0120](#).

[7]Přijaté texty, [P8_TA\(2016\)0435](#).

